C.N.S.A.S.
DIRECTIA ARHIVĂ CENTRALĂ

MINISTERUL DE INTERNE
INSP.JUD.BISTRITA-NASAUD
Sursa:"POPESCU"
lo.12.1974 ora 18
Casa:"LILIACUL"
Participă ind.: loo
001765 -

248

NOTA INFORMATIVA
==========

loo: Ce probleme mai sînt ?
P.: Prima dată în legătură cu HORVATH.
loo: Era vorba de o deplasare a dv.cu "H" în secuime.
P.: Această deplasare s-a efectuat. S-a efectuat chiar în condiţii foarte bune din punctul nostru de vedere. Ea s-a efectuat acuma două săptămîni şi am fost la acel om pe care el mi l-a descris atît de frumos. Acest pictor,respectiv poet, pe care l-am amintit şi data trecută se numeşte PALL LAJOS. Nu ştiu dacă acest om este cunoscut sau nu dar într-adevăr este un om aşa cum mi l-a descris "H". Este un om care se pare că este într-adevăr certat cu legile noastre. Acuma am să vă relatez cum s-a desfăşurat această vizită.

Ne-am deplasat la el la Praid, la 2o km.de Sovata. Omul a fost foarte amabil şi ne-a primit. Este un om care după cîte am auzit de la oamenii din partea locului, un om foarte distant. Un om care nu prea primeşte în vizită şi care dă imediat replica a ceea ce are pe inimă. Este deci un om care primeşte doar pe cel care-l agrează.

Noi am fost foarte bine primiţi de acest domn PALL. Aş vrea să vă spun că acesta a fost invitat acum vreo doi ani, împreună cu acel JIGMOND ISTVAN pe care vi l-am mai amintit şi împreună cu LASLOFI ALADAR, au fost invitaţi de către o uniune catolică din Elveţia pentru a face o vizită acolo. Acest PALL LAJOS, după cîte m-a informat el,este cunoscut în cercurile protestante şi catolice din RFG.Este cunoscut ca şi poet,inclusiv în Elveţia unde a fost invitat. Omul acesta are un fel foarte interesant de a fi. A fost foarte greu să desprind relaţia adevărată dintre el şi "H". In tot cursul vizitei am urmărit în principal acest lucru,natura legăturii care ar exista între aceşti doi oameni.
loo: Si care-i concluzia la care aţi ajuns?
P.: Concluzia la care am ajuns este că domnul "H" încearcă, face tot posibilul ca să ajungă la nivelul acestor oameni. După cîte am văzut eu practic şi am stat destul de mult acolo,aproximativ patru ore,acest domn "H" nici nu este băgat în seamă de către aceşti domni.
loc: Dar ce ar aştepta aceşti oameni de la "H" ?
P.: Domnul "H" a încercat tot timpul să fie pe plac acestui Pall. A ascultat cu atenţie la tot ce ne-a arătat că a creat în pictură şi poezie. Omul a fost foarte amabil, însă felul în care au fost primite aprecierile lui Pall de către "H",în felul în care acesta a încercat să-şi spună o părere despre munca şi activitatea lui,felul în care Pall l-a tratat pe "H" denotă că nu acceptă şi nu numai că nu acceptă,dar că nu a ajuns încă să aibă o relaţie directă cu acest om.

./.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

249

Domnul "H" i-a aruncat foarte multe "pastile". In primul rînd privind creaţia lui poetică, a lui Pall.

Ioo: Ce a spus "H" ?

P.: A spus că această creaţie este foarte puţin apreciată la noi în ţară. După cîte reţine au apărut doar două volume din creaţia lui Pall Layaş. Am văzut o serie de manuscrise care nu sînt tipărite, care nu sînt înaintate pentru cenzură, cum spune domnul "H" şi domnul Pall. Manuscrise din care au fost citite anumite fragmente, care după părerea mea sînt incompatibile cu linia generală pe care o adoptă ceilalţi poeţi contemporani şi bineînţeles şi cu etica noastră socialistă. Cei care caută să facă ceva pentru ţară sînt calificaţi ca o turmă de oi de către Pall Laxaş în meseriile lui pe care le-a citit în faţa noastră.

Ioo: La această apreciere a lui Pall, "H" ce a zis?

P.: El a sesizat aceste lucruri şi a căutat să-i fie pe plac acestui om. Insă reacţia omului a fost negativă.

Ioo: De ce?

P.: Aici este toată problema, fiindcă aceasta a fost unica vizită a lui "H" la acesta. S-au mai întîlnit pe stradă şi "H" a solicitat un tablou şi care acuma l-a adus la Bistriţa. Deci el a căutat să-i fie pe plac acestui om, însă acesta pur şi simplu nici nu l-a băgat în seamă, cu toate că ideile lor sînt foarte apropiate în ce priveşte Transilvania şi comunitatea maghiară de aicea.

Ioo: In speţă, privitor la aceste probleme ce au discutat ?

P.: Aş vrea să spun despre un aspect care m-a revoltat, este vorba despre o idee pe care acest Pall a materializat-o într-o poziţie de a sa. Este vorba de o expresie vulgară, extrem de urîtă numindu-ne "bivoli negri". Acei oameni şterşi, acei oameni care nu-şi dau seama ce fac.

Expresia pe care eu am reţinut-o este de "bivoli negri". Că nu pot să călătoresc în autobuz că mă lovesc permanent de acei "bivoli negri", de acea turmă.

Ioo: Şi ce personifică prin această expresie ?

P.: Prin ea personifică naţionalitatea română. Bineînţeles că a spus acesto lucruri numai după ce s-a asigurat de la "H" că eu sînt un om în faţa căruia se poate vorbi. Ne-a vorbit şi despre vizita care a efectuat-o în RFG şi Elveţia, respectiv în Austri Acolo, de asemenea, a citit aceste poezii pe care le avea în manuscris.

Ioo: In străinătate sînt cumva publicate ?

P.: El atîta a specificat că le-a citit acolo în cadrul unei seri literare la KUPSTEIN, respectiv la BAD WALZEI în Elveţia, poeziile publicate cît şi cele nepublicate de care am amintit mai sus.

In concluzie vreau să spun că domnul "H" încearcă, după părerea mea şi reiau aici ideea acelui păienjeniş de relaţii pe care "H" le-ar putea avea cu anumite persoane. Funcţia pe care acest domn "H" ar putea-o îndeplini în această "organizaţie". După cîte am reuşit eu să desprind la această întîlnir domnul "H" ar încerca să ajungă la aceşti oameni şi chiar împarte în continuare ideile acestor oameni. El are aceleaşi idei, însă aceşti oameni nu-şi fac de lucru cu el.

Ioo: Atunci cum se explică că l-a rugat să-l viziteze ?

P.: Domnul "H" este bine apreciat de exemplu la Cluj, fiind ajutat de cumnatul său şi sora sa. El este bine văzut în anumite cercuri, însă aceste relaţii au o limită şi asta fiindcă are un adversar foarte puternic, de moarte, la Tg.Mureş.

Ioo: Cine?

P.: Acest om este un fost profesor de aicea de la liceu, după cîte am auzit se numeşte SCHULLER pe care el l-ar fi băgat în puşcă

../.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

250.

rie. Aceasta este o poveste mai veche pe care dv.cred că o cunoaşteţi.

Deci domnul "H" nu are credit în privinţa ideilor sale de anvergură pe care naţionalitatea maghiară le are aici în Ardeal.

După cîte am auzit "H" a dat anumite detalii securităţii despre acest domn Schuller.

loo: Cînd ?

P.: Că ar fi expus anumite idei despre Ardeal etc.Că ar fi profonat teoria despre originea şi continuiteatea românilor.Această idee am aflat-o de la un maghiar get-beget de aicea din Bistriţa care a spus că "H" niciodată nu va mai cîştiga încrederea maghiarilor din Bistriţa deoarece a făcut această greşeală. Este vorba despre IMRE GABOR,care a avut aici în Bistriţa o fabrică de oţet. Este deci o persoană cunoscută aici în Bistriţa.

Acest Imre Gabor care este un reprezentant important al ungurimii din Bistriţa.

loo: Şi care a fost?

P.: Da şi este şi acuma. Acest om a fost susţinut tot timpul de maghiari,chiar cînd a fost în detenţiune. Dar după cîte îmi dau seama eu, omul s-a retras şi de aceea cred că informaţia de la el este bună şi valabilă, în sensul că "H" a greşit atunci.

Acest Schuller este profesor la Tg.Mureş,nu mai ştiu în continuare postura lui,însă este un adversar de moarte a lui "H" şi că i-a promis lui "H" că se va răzbuna. Eu nu i-a pus această problemă niciodată lui "H".

loo: Nota nu trebuie forţată,doar dacă există condiţii prielnice ca chestiune de curiozitate,într-o formă elegantă,poate fi pusă şi formulată ca să nu trezească suspiciuni. Asta să fie pusă şi modelată în aşa fel cum că dv. aţi taxat-o ca o bîrfă la personalitatea lui.

P.: Da,înţeleg.

loo.: Vedeţi, în funcţie d. situaţia care apare, s-o puneţi sau să nu o puneţi.

P.: Aş fi curios ce reacţie ar avea domnul "H". Eu cred că aceast problemă s-ar putea pune,fiindcă s-a reluat acea activitate culturală,de unde nu voi lipsi.

loo: Şi să nu puneţi întrebări.

P.: Bineînţeles.

loo: Alte probleme legate de "H" în afară de cele de la Praid?

P.: A achiziţionat acel tablou în valoare de looo lei de la domnul Pall,căruia i-a părut rău după el.

loo: Dar unde lucrează?

P.: Nicăeri.

loo: Şi din ce trăieşte?

P.: Se pare că din ceea ce pictează şi scrie. Are o căsuţă cu două camere. Dar mă îndoiesc că din cele aproximativ 15 picturi care le-am văzut eu acolo ar putea să-şi întreţină o familie cu doi copii şi soţie care nu lucrează. A caracterizat pe acei colegi ai soţiei,care sînt profesori, că sînt nişte oameni care nu ştiu ce vor, oameni cu care nu se poat înţelege.

Practic el cu nimeni nu se poate înţelege.

Domnul "H" l-a asigurat pe Pall, să nu aibă grije că acest tablou care l-a achiziţionat nu va muri şi că foarte multă lume de vază o să-l vadă. De asemenea, şi acei cîţiva colaboratori ai T.V. de la secţia maghiară. Şi asupra acest oameni mi-am propus să-mi axez atenţia în viitorul apropiat.

./.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

251

Am observat că au venit de vreo două ori pînă acuma şi în ce măsură poate să-i influenţeze domnul "H", sau ei pe el. Am aflat că intenţionează să facă un reportaj despre activitatea lui "H" aici la Bistriţa, activitate zugrăvită ca foarte laborioasă în ceea ce priveşte susţinerea culturii maghiare şi a continuităţii aici în Bistriţa.

Aş vrea să spun că acest domn "H" este foarte, foarte rău intenţionat faţă de noi. Ar face orice ca să creeze cît mai multă vîlvă în jurul naţionalităţii maghiare. După părerea mea, el încearcă să se infiltreze fără mult succes în această societate înaltă a proieminenţei maghiare din Ardeal.

Deocamdată este clasificat ca un om care spune multe şi face puţine de către acele personalităţi. Aceasta v-o spun cu toată certitudinea şi sînt convins că aşa este. El are nişte idei pe care le expune tot timpul aicea şi care prind momentan la anumite cercuri, pe care încearcă să le extindă, însă nu prea are succes.

Mă gîndesc la acei copii de şcoală pe care-i învaţă şi le povesteşte istoria în alt mod decît este ea ~~xx~~ scrisă în acea programă şcolară. Cu toate acestea aceşti copii nu-i acordă creditul pe care el ar conta. Am discutat cu doi elevi care mi-au relatat aceste chestiuni, că după ce l-au ascultat cu atenţie, au dat uitării totul şi nici nu şi-au mai amintit de vorbele lui. De multe ori mi se pare că este un burlon, acest lucru l-am sesizat în decursul anilor de cînd sînt lîngă el.

. - .

4 ex.
2 ex.la S.I,B.2
1 ex.la dos.pers."Popescu"
1 ex.dos.anexă "Popescu"
RD/153/1864/22.12.1974